

ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ В СИСТЕМІ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Литвин О. В., Кирилюк І. М.

Анотація. В статті проведено аналіз транспортної інфраструктури України, як складової потенціалу туристичної індустрії. Розглянуто різні види транспорту, сучасний стан транспортних засобів та проблеми їх використання. Визначено напрямки удосконалення транспортної інфраструктури, що сприятимуть зміцненню туристичної індустрії України.

Ключові слова: туризм, туристична індустрія, транспортні засоби, авіаційний транспорт, водний транспорт, залізничний транспорт, сухопутний транспорт.

Аннотация. В статье проанализирована транспортная инфраструктура Украины, как составляющая потенциала туристической индустрии. Рассмотрены разные виды транспорта, современное состояние транспортных средств и проблема их использования. Определены направления усовершенствования транспортной инфраструктуры, которые будут способствовать усилению развития туристической индустрии Украины.

Ключевые слова: туризм, туристическая индустрия, транспортные средства, авиационный транспорт, водный транспорт, железнодорожный транспорт, сухопутный транспорт.

Постановка проблеми. Транспортні засоби являються невід'ємною складовою розвитку туризму як в Україні, так і у світі. Зв'язок між туризмом і транспортними засобами виникає у зв'язку з необхідністю формування комплексної інфраструктури, яка б давала можливість задовольняти потреби економіки і забезпечувати перевезення туристів до основних туристичних регіонів.

Розвиток транспортної інфраструктури дає можливість розширювати географію подорожей та розбудовувати шляхи сполучення, формувати транспортну систему в цілому. Разом з тим, швидкий розвиток та вдосконалення транспортних засобів змушує організаторів відпочинку задовольняти різноманітні та динамічні вимоги туристів щодо транспортного обслуговування різних вікових, соціальних, мотиваційних категорій. Необхідність оптимізації транспортної інфраструктури обумовлена динамічними процесами соціального та економічного розвитку регіону та розмірами території відповідно до потреб місцевого населення та туристів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Теоретичні проблеми

та практичні аспекти розвитку транспортної інфраструктури як складової туристичної індустрії, стали предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених: О. Акімова, Н. Алешугіна, Г. Андрєєва, М. Біржаков, Р. Вернигора, О. Захарова, І. Зорін, Т. Каверіна, О. Карась, В. Квартальнов, П. Коваль, Р. Коробйова, В. Никифоров, О. Пшінько, О. Савчук, Л. Ткачук, та ін.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної статті є дослідження ролі і впливу різних видів транспортних засобів на розвиток туристичної індустрії.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Транспортні послуги відносяться до основних видів послуг у туризмі. На них припадає й основна частка в структурі ціни туру. Залежно від тривалості, дальності подорожі ця частка коливається від 20 до 60% [1, с. 225].

Із розвитком туристичної сфери транспорт став невід'ємною її складовою. За участю у задоволенні туристичних потреб транспортні засоби відносяться до первинних, вторинних і третинних підприємств рекреаційного комплексу:

- первинні – транспортні підприємства, що беруть безпосередню участь в обслуговуванні туристів (залежно від використовуваних транспортних засобів виділяють автомобільний, автобусний, мотоциклетний, авіаційний, залізничний, велосипедний, водний на гребних судах, водний на моторних судах, кінний види туризму);

- вторинні – транспортні підприємства, що виконують внутрішні (міські) та зовнішні пасажироперевезення, але не спеціалізуються на перевезенні туристів;

- третинні – транспортні підприємства, що обслуговують промисловість та сільськогосподарські підприємства і тим самим опосередковано залучені в обслуговування туристів [2, с. 107].

Україна характеризується високим рівнем забезпеченості усіма видами транспорту. Розвиток потенціалу транспортної системи України полягає у посиленні кількісних та якісних характеристик транспортної інфраструктури, позицій в мережі міжнародних транспортних коридорів, взаємодії між різними видами транспорту, впровадженні ефективних транспортних технологій та реалізації інноваційних проєктів [3, с. 43]. Результатом розвитку є формування та функціонування ефективної конкурентоспроможної транспортної системи, що здатна забезпечувати функціонування високопродуктивної, високотехнологічної та безпечної транспортної інфраструктури, високу якість транспортних послуг.

Можливості цього розвитку мають бути покладені в основу стратегії розвитку потенціалу транспортної системи України. Так, відповідно до «Транспортної стратегії України на період до 2020 р.» метою розвитку транспортної системи є створення умов для соціально-економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки і життєвого рівня населення завдяки забезпеченню якості транспортних послуг та задоволенню

соціальних, зовнішньоторговельних, оборонних та природоохоронних потреб суспільства [4].

Основними напрямками розвитку транспортного сектору економіки України на період до 2020 року є:

1. Розвиток транспортної інфраструктури та модернізація рухомого складу для забезпечення зростаючої мобільності населення та прискорення переміщення товаропотоків;

2. Забезпечення конкурентоспроможності та якості транспортних послуг для економіки;

3. Забезпечення доступності та якості транспортних послуг населенню;

4. Інтеграція до Європейського Союзу і розвиток експорту транспортних послуг;

5. Підвищення ефективності державного управління та розвиток конкурентного середовища;

6. Підвищення екологічності, енергоефективності транспортних процесів та безпеки перевезень пасажирів і вантажів [4].

Для забезпечення ефективної туристичної подорожі вибір транспортного засобу є одним із важливих елементів її формування та здійснення.

На вибір транспортного засобу впливають кілька факторів, які і зумовлюють його вибір. Більше 50% туристичних подорожей у світі здійснюється повітряним транспортом. Перевезення туристів може здійснюватися як рейсовими так і чартерними літаками. Туристи можуть скористатися послугами національних на іноземних перевізників.

Сучасні тенденції туристичного попиту стимулюють та розкривають нові можливості організації авіаційних подорожей по всьому світі. Тенденція дроблення відпускнуго періоду та зростання частоти короткотривалих подорожей відображаються у підвищенні попиту саме на авіатури оскільки подорожуючі намагаються витра-

тити мінімум часу на переміщення до обраного туристичного центру і назад, особливо – це стосується турів у вихідні та свята.

У відповідь на такі ринкові запити авіакомпанії пропонують спеціальні тарифи: екскурсійні (excursion fares) та інклюзив-тур (IT fares / package holiday fares), а також послуги низькотарифних авіаперевізників. Зацікавленість туристів у пізнанні навколишнього світу, екскурсійних турах та зростання кількості неорганізованих й індивідуальних поїздок стимулює ширше використання в туризмі послуг бюджетних авіаліній.

Стабільні темпи приросту подорожуючих жінок, туристів у VFR сегменті, підвищення попиту на бізнес подорожі, зокрема інтенсив-тури, збільшення кількості повторних поїздок відображають прагнення до комфортабельності та високої якості обслуговування і визначають попит на чартерні авіаперевезення та обслуговування вищого класу.

Нині 3 846 аеропортів по всьому світу забезпечують можливість повітряного сполучення між 34 756 парами міст на основі угод укладених 1568 комерційними авіалініями. Така глобальна географія повітряного транспорту вимагає міжнародного регулювання і встановлення чітких і прозорих правил доступу на національні ринки [5].

Досягнення високої ефективності системи регулювання міжнародних авіаційних перевезень є не тільки необхідною умовою прогресу повітряного транспорту, але й запорукою стабільного розвитку світової туристичної індустрії.

Використання автотранспорту в туризмі поступається авіаційному лише в обсягах перевезення на великі відстані та в економії часу. Популярність його використання характеризується високим ступенем мобільності, зручності та незалежності. Щодо забезпеченості автомобільними дорогами Україна зовсім не вигідно відрізняється від даних країн: будучи більшою за

площею від Франції та Німеччини, Україна має, відповідно, у 5,6 та в 3,8 рази менше автодоріг. Якщо ж брати до уваги щільність автодоріг, то Україна залишається далеко позаду [6].

Відповідно і власники автопідприємств в умовах сьогодення відчують значні труднощі з організацією його виконання. Насамперед, висока ступінь похибки прогнозування туристичного потоку, залежність кількості здійснюваних подорожей від фінансових можливостей туристів, подорожчання всіх видів ресурсів, що застосовуються в процесі перевезень туристів, зношеність автотранспортних засобів і їх пристосування для здійснення перевезень мало мобільних категорій населення, а також недостатній розвиток автодорожньої транспортної інфраструктури створюють серйозні проблеми на шляху подальшої ефективної взаємодії підприємств автотранспорту і турфірм [7, с. 169].

В перевезеннях туристів задіяний власний автотранспорт туристичних фірм, орендований рухомий склад підприємств автотранспорту, власний транспорт подорожуючих осіб, а також взяті на прокат автомобілі.

Формами взаємодії автотранспортних підприємств і туристичних компаній в умовах сьогодення найчастіше виступають укладання договорів на перевезення, оренду автотранспортних засобів, страхування відповідальності перевізника, види оплати наданих транспортних послуг з подорожування та екскурсійного супроводу турів. В даній схемі взаємовідносин в багатьох випадках відсутня інноваційна складова взаємодії суб'єктів транспортного і туристичного бізнесу [8, с. 155].

Серед послуг з подорожування туристів найбільшої популярності набувають автомобільні екскурсійні тури та тури вихідного дня, при організації яких з метою зменшення вартості туристичних послуг турфірми домовляються з автоперевізниками про нічні перевезення. В цьому випадку

останніми повинні бути створені відповідні умови по забезпеченню комфортабельності і зручності перевезень.

Важливу роль в організації та проведенні туристичних подорожей відіграє залізничний транспорт. Хоча частка залізничних перевезень туристів складає близько 7%, популярність даного виду транспорту є досить високою [3, с. 18]. В Україні особливо поширеним видом залізничного туризму є нетривалі тури для організованої групи туристів.

Перевезення організованих туристичних груп залізницею мають пріоритет перед іншими видами транспортних туристських перевезень завдяки розвиненій інфраструктурі та можливості перевезення великої кількості туристів будь-яких категорій, у тому числі людей з обмеженими можливостями, на значні відстані із забезпеченням високого рівня комфортності та безпеки подорожування.

Залізничні пасажирські перевезення надають високий рівень надійності порівняно з повітряним та автомобільним транспортом, а також забезпечують дотримання графіка пересувань. Суттєвою перевагою залізничного транспорту, порівняно з автомобільним та авіаційним, є можливість суміщення відпочинку та пересування. Завдяки цьому є значний потенціал для розвитку та зростання популярності залізничного туризму [9].

Враховуючи усі переваги залізничного транспорту, можна говорити про його конкурентоспроможність на ринку туристичних послуг при пересування на малі та середні відстані. Найбільш зручним залізничний транспорт є при організації внутрішнього та прикордонного туризму, а також пізнавальних, екскурсійних турів і турів вихідного дня.

Сучасні процеси розвитку туризму не можуть залишити поза увагою розвиток та використання водного транспорту, який включає річкові та морські види подорожей. Натомість, річкові водні подорожі

стають дедалі все більш популярними серед туристів, що зумовлено бажанням мандрівників відпочити на воді, побачити нові міста, відвідати музеї, монастирі, церкви та інші пам'ятки. Слід також зазначити, що відпочинок на воді, на думку фахівців, найбільш корисний для здоров'я – повільне переміщення водними просторами знімає стрес, а свіже повітря сприяє оздоровленню організму.

Достатньо ефективно та динамічно відбувається розвиток світового круїзного туризму, проте, в Україні навпаки в останні десятиліття цей вид подорожей не розвивається на достатньому рівні. Особливістю круїзного туризму є те, що транспортний засіб бере безпосередню участь в обслуговуванні туристів під час здійснення круїзу. Крім того, цей транспортний засіб виступає не тільки засобом переміщення туристів по туристичному маршруті, а й місцем проживання, харчування, оздоровлення, освіти, отримання розваг туристом.

Водний вид транспорту в круїзному туризмі виступає базовим елементом туристичного продукту, тому що під час круїзу туриста не тільки транспортують, а й надають повний спектр додаткових послуг. Під час розробки туристичного продукту туроператор має враховувати природні ресурси місцевості, тому що від водних ресурсів буде залежати різновид круїзу. Безперечно, засіб перевезення туристів має бути обладнаний та спроектований згідно з уподобаннями споживача, щоб залишатися конкурентоспроможним за ринкових умов [10].

Проте, все ж існує попит на круїзні подорожі в країні та наявність спеціалізованих туристичних фірм, що формують цей ринок.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, розвиток туристичної індустрії має значний вплив на вдосконалення транспортної інфраструктури, що дає можливість підвищувати рівень

комфорту, безпеки та швидкості перевезень різними видами транспорту. В процесі формування ринку транспортних послуг, як складової туристичної індустрії має

враховуватися їх ефективна взаємодія, що призведе до підвищення попиту на туристично-транспортні послуги.

Список використаної літератури

1. Биржаков, М. Б. Индустрия туризма: перевозки / М. Б. Биржаков, В. И. Никифоров. – Изд. третье, переработанное и дополненное. – СПб. : Издательский дом «Герда», 2007. – 528 с.
2. Коваль, П. В. В'їзний туризм : навчальний посібник / [П. Ф. Коваль, Н. О. Алешугіна, Г. П. Андреева та ін.]. – Ніжин : Видавництво Лук'яненко В. В., 2010. – 304 с.
3. Савчук, О. В. Стратегічні напрямки розвитку потенціалу національної транспортної системи України / О. В. Савчук, О. В. Захарова // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. – 2011. – Вип. 2. – С. 42-52.
4. Транспортна стратегія України на період до 2020 року / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80> (дата звернення 25.05.2017 р.). – Назва з екрана.
5. Ткачук, Л. М. Трансформації в сфері авіаційних перевезень: виклики для туризму / Л. М. Ткачук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/admin/Downloads/gt_2013_25_29%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/gt_2013_25_29%20(1).pdf) (дата звернення 25.05.2017 р.). – Назва з екрана.
6. Зорин, И. В. Туризм как вид деятельности : учебник / И. В. Зорин, Т. П. Каверина, В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 288 с.
7. Квартальнов, В. А. Туризм : учеб. пособ. / В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 320 с.
8. Карась, О. С. Розвиток транспортної інфраструктури України в умовах активізації міжнародного туризму : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / О. С. Карась ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль, 2013. – 20 с.
9. Пшінько, О. М. Перспективи розвитку залізничного туризму в Україні / О. М. Пшінько, Р. В. Вернигора, Р. Г. Коробйова // Українські залізниці. – 2014. – № 12. – С. 38–42.
10. Акимова, О. В. Концептуальний аналіз понять «морской круиз» и «морская перевозка туристов» / О. В. Акимова, А. А. Стеба // Методи та засоби управління розвитком транспортних систем. – 2013. – № 1(20). – С. 112–123.

Бібліографічний опис для цитування:

Литвин, О. В. Транспортні засоби в системі туристичної індустрії / О. В. Литвин, І. М. Кирилюк // Науковий журнал «Економічні горизонти». – 2017. – № 1(2). – С. 57–61.